

Բաժանորդագրութիւնը կամիսի է, եւ ա-
մեն ամսոյ 1են և ամ 15են կ'սկսի:
Դուրս գացած լրագրաց նամբռ ծախքը
Խմբագրութեան վրայ է:
Լրագրոյն վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ
իշէ գրաւթիւն՝ Խմբագրի Տօնօրենին
պիտի ուղղուի, եւ նամբռ ծախքն ալ
որկողին վրայ է:

ИЗДАНИЕ РУССКОГО АКАДЕМИЧЕСКОГО УЧЕБНИКА

ԿՈԾԱՆԴԱՎՈԼԻՒ 24 ԱՊՐԻԼ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ա կրծապէս Վմերիկայի քաղաքաց յին չպատերազմը պատմութեան մէջ արիւնազանդէ էջ մ'ալ աւելցուց, և կը փախցուի որ ըրլաց թէ աւելի աշբւնառշահերս որանք մ'առնու : Ետ խաղահ Պ. Լ ինքօնի սպանութեան վրայ տախտին համառա հեռաղքերէ վատ ուրիշ տեղեկութիւններ չունինք, և արտաքին գործոց պաշտօնեայ Պ. Անըրատի ալ առողջութիւն գանելը տարակուսելի էր Վհա Միացեալ Ետ հանգաց երկու մեծ պաշտօնակալներն ապատիաց գաւաճանութեան զոհ եղան, և այս գէպքն ընդհանուր ցաւակցութեան ասիթ եղաւ : Վոզգեց հաւարակաց խորհրդարանը միաձայն հաւանութեամբ ցաւակցութեան Աւգերձ մը մցաւոց Ա. թագուհեացն . Խալից երեսվախանաց ժողովն ալ նոյնն բառ . և Կարօլէն կայսրն ալ առանձին նամակաւիր սոսկումն յայտնեց այս կատաղի մարդանպանութեան վրայ : Խոկ սպաննողը որ անդղացի ողերգակ բանաստեղծի մ'օրդին է եղեր, փախեր է և ատականն ձեռք չէ անցած : Բայց ատը երկինք որ Վմերիկայի ժողովուրդն իրենց սույն երես մարդոց տպանութեամբ, ինչու որ իրենց հայրենիքը ահազին կործանումէ մ'աղասողներն աննշան մարդիկ չեն : Երկուքն ալ իրենց գժուարին պաշտօն՝ եթէ ոչ առանց սխալանաց՝ գո՞նէ անթերի կատարեցին : Երկուքն ալ բաւական ապրեցան իրենց սիրելի Միութեան վերսկանդնումը տեսնելու համար, և իրենց բանակներուն փառուոր յաղթութեան հանդէները կատարեցին : Երկուքն առ կարմանալի հաստատմանութեամբն և իր անքիծողութեամբն Վմերիկայի ժողովուրդն սիրար գրաւած էր, և ինքն եղած էր որ նոյն խոկ հիւսիսայնոց զենքերուն ձախուպութեան ժամանակներն առանց յուսահատութեան ձիկ մը հանելու իր գործն աննկուն հաստատմանութեամբ յաջողութեամբ յառաջ արարած էր : Ոչ ոք կարող էր իր անդը լցնելու, և այս էր պատճառը որ զրեթէ միտհալոյն քուէարկութեամբ գարձեւող իր պաշտօնին մէջ հաստատուեցաւ : Խոկ Պ. Անըրատ ոչինչ նուազ քաջութեամբ կատարեց իր պաշտօնը, Խւրոպայի մեծ տէրութեանց հօգմանէ հորաւայնոց ցոյց արուած համակրութեան ժիկ մը հանելու իր գործն աննկուն հաստատմանութեամբ յաջողութեամբ արգիլեով, իր գեւազմական գրութիւններուն մէջ Միութեան իրաւունքը պաշտպանեց, առանց թըլշնամական զգացուներ յարուցանելու : Բայց հիմա աւելի փսփուկ է գժուարին ասպարեզ մը կը բացուէր Պ. Լ ինքօնի և Պ. Անըրատի փորձառութեան առջեւ . այն է հարաւայնոց յաղթելէ եաւեւ անսնց սրտին մէջ բունեալ ատելութիւնը հաշտարարմիջոցներով անհետացընել և հշտակե խաղաղութիւն մը հաստատել : Պ. Լ ինքօն արգէն այս նաբառակառ պէտք եղածները գործադրել սկսած էր : Հարաւայիններէն գերի բունուած 25000 զօրաց հրաման տուած էր որ իրենց տուները գտանոն : Լ ի զօրապետէն ալ իր պատուոյն վրայ խօսք առնելով որ այլ ես Միութեան գէմ զենք չփերցընէ, թող առուած էր որ իր երկիրը երթաց : Վայ հաշտարար անօրինութիւններէն եակ Պ. Լ ինքօն

որոշած էր նաև հիւսիսային գօրաց մեկ
մասն իրենց տեղերը դարձունել, և
Միութիւնը վերահաստատելու համար
ազդացին ընդհանուր ժաղով մը գումա-
րել։ Արդ իր յաջօրդը պիտի կինայ՝
արգեօք չորս տարուան ահագին պա-
տերազմի մը ձգած աւերեալ վիճակը
դարձնել։ Դժբաղդաբար, երբ ան-
ցեաները Պ. Ա. Ճօնալն նախադահի
փոխանորդ ընտրուեցաւ, ամեն մարդ
կը մազթէր որ ըըլաց թէ Պ. Լինքոլ-
նի հեանքը փամակի մէջ իյնոց և իր
այս փոխանորդին անցնի նախադահական
աթուալ։ Միուն կողմանէ թէ և սաոյզ
է որ Պ. Ա. Ճօնալն բարձր ընտանի-
քէ մը ծնած չէ, բայց այնպէս չէր Պ.
Լինքոլն ալ զօր հարաւայնոց ազնուա-
պեաները ընչն գաւեհի մը աեղ զրած
էին իրենց ապատամբած առեն։ Աւ-
րեմն յուսալի է թէ նոր նախադահը,
որ թէնէսի գաւառին կառավարիչ ե-
ղած առեն բաւական գործունէ ութեան
փորձեր տու ած է, հիմա իր բարձր պա-
տասխանատուութիւնը ճանչելով՝ ա-
ռաւել ևս խոհեմութիւն կը բանեցը-
նէ, որով խաղաղութիւնն ալ քիչ ա-
տենէն կը վերահաստատուի։ Սակայն
եթէ անմիտ վկէ ժինսդրութեամբ տա-
կաւին արիւնհեղութիւնը չգագրեցընէ,
և իբրև նոր Ուօպէսրիէր մը յաղթուող
թշնամիներուն հետ գամանութեամբ
վարուի, ահա այն ատեն քաղաքային
պատերազմի անականի կը փոխուի, և
մարդասպանութիւններն ու գաւաճա-
նութիւնները շատնալով, սուրբն ու
թնականօթին՝ գանակը կը յաջօրդէ։
Տեսնենք ուրեմն Վայրիկայէն գալիք
ըսւըրերէն թէ այս հաւանականութեանց
ո՞րը պիտի կատարուի։

դործոյ մէջ՝ բայց որովհետեւ առանց 30 կամ 50 հազար գտաղիսական կամ օտար զօրաց Մաքսիլիանոսի գաւհը կանգուն պահել անհնար պիտի ըլլայ, այս պարագայներուն մէջ Միացեալ նահանեցաց նախագահին ընելիքն այն պիտի ըլլայ միայն՝ որ նոր կայսրութիւնը պաշտօնական կերպով չպիտի ճանչե: Հեռագիրը կը ծանուցանէ մեղ թէ: Պ. Ենարիւ օնալն, Մնիքիսկզբանոց կուտակից է, որն որ բնչպէս ուրիշ անդամակը ըսած ենք, Ամերիկայի մէջ բաց ՚ի հաւաքագետական վարչութենէ ուրիշ տեսակ կառավարութէ: Այս հաստատել չուպու վայ կը կայսնայ: Կոր նախագահին այս տրամադրութիւնը կինայ ըլլալ որ ապագայ հակառակութեան մը առաջնորդէ: Այս բոլոր եղելու թիւն ներք նկատելով Մեքքիսիայի գործերուն վախճանը տակաւ ին մը ին ամսի մը մէջ ծրարուած կը տեսնուի ի: Ակացին գաղղացի դրամատակարք աւելի ասլուհով ութիւն կզգան, ըստ որում Մեքքիսիայի փախառութիւնը մեծ ընդունելութիւն գտաւ Փարիսի մէջ: Եկեղեցական կալռւածոց գրաւումն ալ Մաքսիսիանոս կայսեր բաւական գժուար ըստ թիւններ յարոց, և լրագիրները կը ծանուցաննեն թէ Ա. Պապին հետ գաշնադրութիւն (քօնքորսա) մը հաստատելու համար մարդիկ զիկեր է Հոռոմ:

փայ երդիսկուպոններ անուաննելու համար, և Ա եթի՞ օր Խմնանուել ալ՝ որ իբրև անիեղծ կաթովիկ անհնար է որ իր վայ արձակուած բանագրանքն աշխատիկ է Ա. Պապին հետ հաշտուիլ չուցէ, անոր առաջարկութիւնն ընդունելով, «Քավուր կոմին առենք ելումակց պաշտօնեութիւն ընող Պ. Ա էճցցի անունով անձը Հռոմ դրսեր է բանակցութիւններ ընելու համար Փորմիլի պատվականնուիրակ Գեեր Քմիմի ալ, Փարփկի Գեեր. Արքեպիսկոպոսին հետ Հռոմի խնդրոյն բարեկամական ըւծմանը վայ խօսակցութիւններ ըստեր է, մինչդեռ միւս կողմէն Շերսիների գուքն ալ Հռոմի մէջ Ս. Պապին հետ իր առուակցութիւնները կը շարունակէ. Ուրեմն յուսակի որ այս խնդիրն անուշ տեղը կը կապուի, եթէ Ս. Պապն ալ հռոմացեցւոց պատառութիւններ շնորհէ և Խոալից համար պէտք եղած զիջումներն ընէ. Այս նկատմամբ Խոալից վեհապետին հետ բացած առաջին բանակցութիւնն առողջ է Ա. Պապին Խոալից թագաւորութիւնն ալ Ճանչելու տրամադրութիւն ունի, և ասիկից անդադային համար բարի նշան մը կընայ համարուիլ.

մանելոյ մէջ առաջին կարգի աղդեցու թիւն մը կրնայ գործածել . Տայց Բը բուս սիոյ արքունեաց յետագէմ քաղաքականութիւնն աղաստամուց համակարութիւնը կը բառնայ իր վայեէն , և այսօրուան օրս Աւատրիս աւելի առհմանադրաբարկան . Ընթացք մը բռնած է քան թէ Բրուսա , Գերմանիական փոքրը տէրութիւններն ալ , ոմանկը Աւատրիոյ և ոմանկը Տրուսիոյ կողմը կը հակին , և չյուսացուիր թէ Պ . Թմիերի կարծիքը , որ գերա անցեալիերս Օրէնքութբական ժողովին մէջ 40 միլիոն գերմանացւոց զօրաւոր միութիւն մը կազմելու ուրուականը կը ներկայացընէր , իրականութեան մօտեցած լլայ .

Օատկի տօնախմբութեան առթիւ Անդզիս և Գաղղից խորհրդաբանները քանի մ'օր հանգիստ առնելէ եւել գործեալ գործի սկսան , և հիմա իրենց աղդային հաշուեցոյցները (պիւտէէ) քննելու զբաղած են . Տայց այս էական խնդրոյն վրայ բացուելիք վիճաբանութեանց սղասելով , առ այցմէկը տեսնըւի որ այս տարի խորհրդաբանները շուտով պիտի գոյուին , և Եւրոպայի հանգալու հորիզոնին վրայ փոթորկալից ամէպիւ չյուսացուիր որ ծագին . Անդզիս հասարակաց խորհրդաբաննալ իս եօթ

Ալմերիի կառավարչին հետ խորհրդ գտնիցիւ և երկրին ժառանգութիւնը Պաղպեց վրայ ապահովընել. Աւրիշ ներ ալ ծանուցին թէ կայսրը գիտաւու ըստթիւն ունի Ալմերիի երկիրը երկու մասի բաժնելու, մէկը եւրոպականն, որ ծովեզերեաց գաւառն ներէն պիտի բաղկանայ, և միւսն ալ արաբականն, որ երկրին նէրքին կողմերէն պիտի բաղկանայ, և այս ներքին մասին կուսակա լութիւնը երեելի շէ իլի Ապարիւ Պատիլին պիտի արուեի: Իսցց այս լուրին ինչ աստիճան սասոյդ ըլլալը չենք դիւտեր: Իսկ Ալմերիի մէջ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուեին Կարոլէն կայսրը փառաւոր կերպով ընդ աւնելու համար, և ուղղակի հեռագիր չգտնուելուն պատճառաւ, կայսեր Ասփրիկէ գայնուած ատեն շողենաւնելու երթեւեկութիւն մը հասասառուեր է Ալմերիի և Ապանիոյ մէջ, ուրից մինչև Փարիզ հեռագրով հաղարդակցութիւնները պիտի շարունակուին: Ալմերիի մէջ արաբաց խոռոչութիւնը բոլորովին մարտած չէ, և գաղղրական նոր զօրաբանակ մը զըկուեր է Պապօրի ցեղերուն գէմ, որը ապաստամբութեան դրօշը պարզած են:

ու ըլշներուն երկիրնելը գրաւելով մեծացած է, Ավագի գքսութիւններն իր երկրին հետմասցընելու կը ջանայ, ինչպէս քանից անդամ կրկնելու առիմունեցած ենք: Մեր արտօնքին լրոյ մէջ ծանուցեր էնք նմանապէս թէ պատերազմի պաշտօնեայ Ուսւն զօրուպետը 4 միլիոն թաղէրի փոխառութիւն մ'առաջ ջարկեր է Երեսփոխանական ժողովայն՝ Քիելի նաւահանգիստը ամրացընելու և երկաթապան նաւեր ու շերտաւոր թնդանօթներ շնուրու համար: Արդ՝ կերեկոր Բրուսիոյ Երեսփոխանութիւնը Պ. ար Ուսւնի պատերազմասէր զիամանց համակրութիւն չունի, բայց որում այս անդամ կիմաննեք թէ ժողովն իր առաջարկութիւնը մերժեր է, որով արքունեաց ու Երեսփոխանութեան մէջ բացուած անհամաձայնութիւնն առաւել էս ծանր կերպարաննեք մը կ'առնու: Միւս կողմանէ Բրուսիա ծանուցագիր մը զսկեր է Ա ենանայի արքունեայ, առաջարկելով որ Ավագի գքսութեանց ազգային երեսփոխանութիւնը գումարուի իրենց Երկրին ապագայ վիճակին վայ խորհելու համար: Բայց Աւարիոյ ի՞նչ պատասխան ար

Քուշական ազգացաց պարագաները հրաշտակակիր էնքառական առաջարկ է Պ. Աթոռարթ Միլեն երկու դժբախտ որ սկզբունքը արտասյացներ է, որք մեծ տարածութիւն ըստ կերպելին ։ «Սակայն» կուզե որ երեսափոխանութիւնն ընդհանուր քուշական առաջարկ է ան վայ հաստատուած ըստայ, այնպէս որ կիներն անդամ քուշական թենէ դուրս ձգուած չըստ ան, և երկրագործ քուշական թիւնը գաղանի չըստայ, այլ հրատարակական ։ Խակ վախճանեալ Պ. Քաղաքանի տեղ Պ. Շօթը, իր բարեկամն ընտրուեր է Ուոչտյլի բնակչաց կողմանն ։ Պ. Շօթը քուշական թիւն ետև ատենաքանութիւն մ'ըրեր է, որուն մէջ հետեւալը կը խօսի : «Աւրախակից կը լլամ Ուոչտյլի բնակչաց, և անդգիւական ազգի և բոլոր աշխարհի մէջ գանուող յառաջն զի՞սութեան բարեկամներուն՝ Շատանին եան Ովկիանոսին մրւս կողմէն եկած փառաւոր լու բերուն վայաց Աւրախակից կը լլամ Ժողովրդական կառավարութիւնը սիրովներուն՝ հիւսիսայնոց գատին յաջողութեանը վայաց, Աւրախ խկից կը լլամ Ուոչտյլի և այս մեծ գաւառիս գործառուաց, վասն զի քիչ ատենէն բայ պակի առաստ միթելը մը պիտի ունենան, որ ոչ ևս գերեւաց արեամբը շա-

տեսն , մասնաւոր խօսակցրւթեանմը մէջ
յայտներ է թէ կործանման մօտ եղողլ
Մէքսիկայի կայսրութիւնը այսպէս շու-
տով ճանչելուն վրայ կը զգծայ . Եթէ
իրաւ է որ Ա որու Ուշըլի բերնէն այս-
պիսի իրաք մ'երած ըլուց հարկ չմար-
ըսելու թէ Մէքսիկայի կայսրութեան
կանգուն մնայի ապահով չէ . Ենդզիա-
կան Տէ յլի-« Սիւս լրագիրն ալ որ Ա որու
Ուշըլի բերանը համարուած է , կըսէ
թէ Մաքսիմիլիանոս կայսեր անկեղծ և
վեհանձն բնոււրութիւնը ճանչողնե-
րուն և ոչ մէկն ալ կրնայ ուղել որ
շուտով և ողջ առողջ Վւրուպա վերա-
դառնալէ զատ անոր գլխուն ուրիշ ար-
կած մը գայ . Տէ յլի-« Սիւս չկարծեր թէ
Վաշինգտոնի կառավարութիւնն ուղ-
ղակի միջամաս թիւն կընէ Մէքսիկայի

Հոռոմայ արքունիքն ընդ հանրական
կոնդակին արձակած շահթերուն առղի-
կարութիւնը տեսնելով, առաջին ան-
գամ փորձ մը կը փորձէ՝ Գաղղիոյ խոր-
հըրդոյ անսալով՝ Խոտիոյ հետ հաշ-
տուելու : Անթօնէլլի կարգինալը, ո-
րուն ճարտարութիւնը ոչ ոք կընայ
ուրանալ, նախ կոնդակին հրատարա-
կութեան դեմ եր, բայց իր թշնամեաց
չարտիսոսութեան առաջքն առնելու
համար՝ կօնդակին ջերմ պաշտպան կե-
ցաւ, որպէս զի յետոյ Ս. Պատրի-
լաւագայն քարաքականութեան մը հե-
տեւելու համոզէ, և իր այս ուազմա-
գիտութիւնն ՚ի գերեւ չելաւ : Ս. Պա-
տր նամակ մը զրեց Ակրթոր Լամա-
նուել թագաւորին՝ Խոտիոյ պարապ
մաոցած եպիսկոպոսական աթոներուն

Յունաստանի մէջ ալ Երեսփոյնաց լընարութեան ժամանակը կը մօ-
տենայ : Արդէն ներքին գործոց պաշ-
տօնեայն գաւառական վարչութեանց
շրջաբերական մ' ուղղած է պէտք ե-
ղած հրահանգները տալու համար . Ե-
րեսփոյնաց լընարութեան առաջին
յօդուածին համաձայն 10 հազար հոգին
մէկ երեսփոյնան մը պիտի ընտրեն , և
Յունաստանի բնուկչաց թուղին համե-
ման՝ երեսփոյնաց թիւն 177 պիտի
ըլլաց : Վ . Պէտրու Շ . թագաւորն իր
խորհրդական Աթօնէք կոմսին հետ Յու-
նաստանի այլ և այլ կողմերը ճանփոր-
դութեան ելած է երկրին վեճուկը քնն-
նելու համար : Խակ իւր Որու իշխառ-
նու հւոյ մը հետ ամուսնալու դիտա-
ւորութիւնու առաջ եռ հանէ պատսեա-

